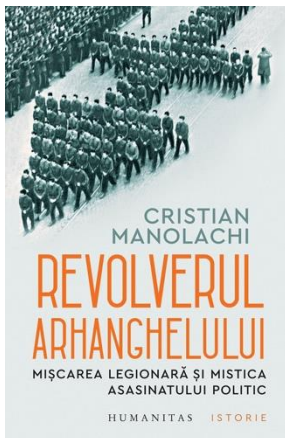

atât la deducție, inducția completă sau științifică, cât, mai ales, la o varietate de documente arhivistice, articole, studii și lucrări istorice engleze, franceze, italiene și românești, demonstrând astfel că este un exeget al subiectului.

Datorită studiului lui Holger Afflerbach, lucrarea este însoțită de opt imagini sugestive, care surprind diferite caricaturi, hărți și portrete ale unor demnitari austro-ungari și germani din timpul Marelui Război (pp. 331-332, 335-337), iar, la finalul acesteia, remarcăm și un *Index of Names* (pp. 559-578).

Concluzionând, volumul de față reprezintă o cercetare necesară, relevantă în istoriografia națională și universală asupra Primului Război Mondial printr-o lectură atractivă și inedită a problemei, adresată atât specialiștilor, cât și publicului larg. Printr-o documentare riguroasă și o scriitură accesibilă, contribuțiile lucrării surprind imaginea amplă și inteligibilă a unui fenomen cu cauze și efecte multiple, care au avut un impact major nu doar asupra evoluției țărilor continentului european, ci a întregii umanități.

Andrei Mic*

Cristian Manolachi, *Revolverul Arhanghelului – Mișcarea legionară și mistica asasinatului politic*, București, Editura Humanitas, 2023, 271 p.

DOI: 10.2478/amsh-2023-0013

Cristian Manolachi este un tânăr istoric, născut în anul 1987, cu studii la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie și Filosofie. Pe parcursul studiilor de licență și masterat s-a preocupat de istoria mentalităților colective, iar în cadrul tezei de doctorat a studiat evoluția extremei drepte și consecințele violențelor din România în perioada interbelică. În cadrul studiilor postdoctorale a tratat problema marilor afaceri de corupție din România în sec. XIX-XXI, și implicațiile acestui fenomen în societatea românească. Este un om activ în cadrul activităților legate de urbe, prin diferite apariții în mass-media, la emisiuni cu caracter istoric la radio și televiziune. În prezent este coordonatorul Centrului de Cultură Urbană din Cluj-Napoca.

Cartea *Revolverul Arhanghelului - Mișcarea Legionară și Mistica Asasinatului Politic* este prezentată de autor ca o lecție de istorie a ceea

* PhD. Candidate, Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, andreimic1998@yahoo.com

ce nu ar trebui să se mai repete. Autorul folosește un stil subtil, fiind specializat prin studiile sale unei astfel de abordări a spațiului politic românesc interbelic. Tratând problema extremei drepte din România în cadrul tezei de doctorat, Cristian Manolachi are calitatea unui om care stăpânește bine problema abordată, nu este un novice în domeniu, lucrarea dezbate probleme bine documentate, nu este o lucrare „grăbită”, ci se bazează pe informații culese pe o perioadă lungă de timp, o muncă construită pe un studiu tematic și bine documentat și structurat.

Lucrarea are un caracter istoric și tratează perioada tulbură a ascensiunii, dominării și decăderii Mișcării Legionare, cu o relatare amplă a atrocităților provocate de extrema dreaptă în cadrul contextului politic al perioadei interbelice. Momentele de teroare, de convulsii politice, de perioade iminente de colaps politic sunt prezentate cu un stil rafinat și foarte bine conturat de către autor.

Principalul obiectiv al autorului este acela de a prezenta o sinteză amplă a stării social-politice din perioada interbelică, o perioadă nesigură, cu instituții acaparate de partide politice supuse unor jocuri obscure, din care nu au lipsit compromisurile care au generat starea de teroare a diferitelor comunități supuse terorii, în special a comunității mozaice. Idealurile legionare sunt prezentate nu ca aspirații lucide și pertinente, ci ca vise bolnave ale unei organizații de un fanatism naționalist-religios. Autorul prezintă epoca respectivă din postura istoricului, liber și fără constrângere în exprimare, ca o privire neimplicată în eveniment, dintr-o latură echidistantă.

Paleta bogată de surse folosite include o serie de surse primare consemnate în perioada respectivă, dar și statistici, memorii sau jurnale ale epocii sau o pleiadă de lucrări apărute în perioada postdecembristă. O altă sursă utilizată au fost periodicele timpului, almanahuri, memorii, foi statistice ale diferitelor culte sau confesiuni, Monitorul Oficial, reviste pro sau contra Legiunii sau alte reviste și publicații.

Dintre sursele secundare remarcăm o serie de scrieri referitoare la perioada interbelică, atât din bibliografia românească cât și din cea universală, din Vechiul Regat sau din zonele extracarpate și cele de peste Prut.

Cartea este teza de doctorat a autorului, extinsă cu informații noi și completări. Prezentarea celor două tabere se face din două unghiuri opuse, cel al suferinței impuse de mișcările legionare, prin pogromuri, persecuții, iar odată cu acapararea puterii regionale sau totale prin expulzări, crime odioase fără scrupule în mijlocul zilei și în mijlocul mulțimii, cu scopul de a imprima în conștiința semenilor, nu sentimentul de respect, ci cel de frică. Unghiul opus este cel al imaginii Mișcării Legionare din perspectiva deculpabilității, a motivării acțiunilor, a formării unei imagini de eroi-martiri, în lupta lor de

curățire a purității neamului prin eliminarea oricărui balast etnic sau religios, orice acțiune fiind similară cu salvarea națiunii și a statului român. Această prezentare are la bază diferite metode de analiză, insistând pe metoda comparației între lumea visată de mișcările extremiste și lumea reală, în care excluderea unor etnii sau confesiuni este considerată o atingere a drepturilor fundamentale umane. În redactarea lucrării autorul a folosit și analiza calitativă sau selectivă a personajelor vizate în dezbateri (de exemplu, asasinatele unor personalități, ca I.G. Duca, Armand Călinescu, Grünspan, Falik, etc.). De asemenea, folosește date statistice din timpul rebeliunii, referitoare la masacrul evreilor (în trei zile, 125 omoruri certificate, 1107 jafuri, mii de oameni torturați, etc).

Lucrarea este structurată pe 22 de capitole scurte, cuprinse între 8-12 pagini, care conduc cititorul de la un reper analitic la altul. Această continuitate de idei dintre capitole creează fluentă în text și acuratețe a stilului de prezentare. Tema cărții este dispusă cronologic, începând cu prezentarea apariției mișcărilor legionare, prin mișcări timide, care odată cu trecerea timpului au crescut în intensitate și curaj, atingerea punctului culminant al extremei drepte și căderea în dizgrație, odată cu evenimentele din 23 august 1944. De-a lungul evenimentelor se fac mici reveniri la unele evenimente petrecute anterior relatării.

Lucrarea are ca scop sensibilizarea cititorului față de o perioadă considerată neagră din punct de vedere istoric, o perioadă de efervescentă și dispute politice prin teroare și o politică de intimidare a adversarilor reali sau imaginari și transmite cel mai important mesaj din carte: perioada de teroare și haos politic să nu se mai repete vreodată. Lucrarea și-a atins scopul, prin numărul mare de vânzări, prezentări, expuneri, căci un text interesant se definește și prin numărul cititorilor și cel al vânzătorilor.

Cartea este o sinteză a unei perioade istorice controversate din istoria României și este o îmbinare de prezentări a diferitelor aspecte legate de acea perioadă, cadrul istoric, politic, social și mai ales o istorie a unei idei (absurde) de conviețuire într-o societate bazată pe eliminarea celor care nu adoptă ideologia unei părți a societății, chiar dacă această ideologie are principii care suprimă libertatea individului și a colectivității.

Stilul de abordare este un stil academic, evoluat, bazat pe o structură bine documentată și folosind o exprimare specifică mediului academic. Pe de altă parte, publicul larg poate privi această lucrare prin prisma aventurii și a senzaționalului, dar intrând în miezul problemei va descoperi imaginea societății interbelice sub influența extremei drepte, o influență nefastă asupra societății românești.

Cartea prin autorul ei, Cristian Manolachi, se recomandă a fi citită și studiată și poate oricând să fie o sursă de inspirație pentru

studenți, mai ales pentru cei care studiază istoria contemporană și un motiv de a alege lucrări de licență, disertație sau doctorat.

Deși este o lucrare cu țintă precisă spre istorici ea este apreciată și de masele largi ca o dovadă a abordării istoriei extremei drepte din perspectiva perioadei postdecembriste, când doza de subiectivism este mult mai mică datorită eliminării cenzurii și surselor multiple ce li se oferă cercetătorilor.

Neculai Beța*

Răzvan Ciobanu, *Ipostaze ale ideologiei legionare în România interbelică (1927-1938)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2020, 492 p.

DOI: 10.2478/amsh-2023-0014

Lucrarea lui Răzvan Ciobanu provine din tema cercetării sale pentru teza de doctorat, susținută în anul 2019 în cadrul Facultății de Istorie și Filosofie a Universității Babeș-Bolyai. Printre publicațiile anterioare ale autorului se numără articolele *The Legionary Movement and the Challenges of Modernity*, *The Sword Stretched between Two World: the Image of the Charismatic Leader in Legionary Ideology*, *Legionarismul și „noua ordine” fascistă în gândirea lui Ion I. Moța*.

Cartea lui Ciobanu are în vedere dimensiunea ideologică a Legiunii „Arhanghelului Mihail”. Răzvan Ciobanu își propune examinarea componentelor doctrinare ale mișcării legionare, pentru a-i surprinde reperele ideatice. Subiectul este încadrat cronologic între momentul apariției Legiunii, în 1927 și 1938, momentul de sfârșit al democrației interbelice românești. Autorul sondează astfel coordonatele legionarismului pentru a oferi o reprezentare a fundamentelor sale ideologice.

Răzvan Ciobanu apelează la o varietate de periodice cu caracter naționalist folosite ca platforme ale extremei drepte, în paginile cărora au contribuit membri ai Legiunii. În această categorie vorbim de o rețea publicistică cu publicații dedicate și organe de presă regionale sau naționale, organe dedicate unor anumite categorii socio-profesionale sau publicului larg. Alte surse folosite sunt scrierile programatice și pedagogice ale personajelor definitorii ale ideologiei legionare. Autorul utilizează, de asemenea, și lucrări memorialistice

* Master's Student, Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, beta_nicusor@yahoo.com